

OPLEGNOTITIE BESLUITVORMEND

Onderwerp	Kansrijke Start Fryslân
Voorstel ter behandeling in	de vergadering van de Bestuurscommissie Gezondheid
Status	☐ Openbaar ☐ Niet openbaar
Portefeuillehouder	Herwil van Gelder
Auteur	Margreet de Graaf
Bijlagen	1. Landelijke actieprogramma 'Kansrijke Start' 2. Opzet regionale Friese coalitie "Kansrijke Start"
Vergaderdatum	14-11-2019
Agendapunt	9
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	-
OR/GO	☐ OR instemming ☐ OR advies ☐ OR informatie ☐ GO

Conceptbesluit

1. In te stemmen met het vormen van een Friese Coalitie 'Kansrijke Start'
2. In te stemmen met het aanstellen van een regisseur Friese Coalitie Kansrijke Start bij GGD Fryslân per 1 januari 2020.
3. In te stemmen met implementeren van het programma 'Nu Niet Zwanger' per 1 januari 2020 als interventie en onderdeel van het plan 'Kansrijke start Fryslân'.
4. De jaarlijkse kosten van beslispoint 1 t/m 3 (ad € 80.000,-) te factureren naar gemeenten, naar rato van aantal inwoners (zie de financiële paragraaf).
5. In te stemmen met maken van een procesaanpak Kansrijke Start Fryslân.

Inleiding

In september 2018 heeft het ministerie van VWS het landelijke actieprogramma 'Kansrijke Start' gepresenteerd. In 2019 is via de GIDS-gelden financiering beschikbaar gekomen voor gemeenten om lokaal invulling te geven aan dit landelijke programma. Alle Friese GIDS-gemeenten nemen deel aan het actieprogramma en hebben zich hiervoor aangemeld bij het ministerie van VWS.

In informatie- en inspiratiebijeenkomsten van GGD Fryslân, Pharos en de Friese gemeenten hebben de gemeenten de wens uitgesproken zoveel mogelijk gezamenlijk op te willen trekken in de plannen van 'Kansrijke Start'. Ambtenaren van de gemeenten hebben hierbij de behoefte uitgesproken om, naast lokale plannen van hun eigen gemeente, ook behoefte te hebben aan een provinciaal plan voor bovenlokale netwerken, thema's en uitdagingen.

In het voorjaar van 2019 hebben twee bijeenkomsten rondom het programma 'Nu Niet Zwanger' plaatsgevonden. Het programma 'Nu Niet Zwanger' is een onderdeel van het landelijke programma Kansrijke Start. De Friese gemeenten toonden interesse in het programma, gaven aan de toegevoegde waarde van het programma te herkennen en uitten de wens het programma 'Nu Niet Zwanger' gezamenlijk op provinciaal niveau te implementeren, met de GGD in een projectleidersrol. Daarbij gaven de gemeenten aan de implementatie van het programma Nu Niet Zwanger onder te willen brengen in een

Friese plan 'Kansrijke Start'.

In juni 2019 heeft GGD Fryslân een terugkoppeling gedaan van bovenstaande in de BC en daarop heeft de BC de GGD gevraagd te komen tot een voorstel voor plan van aanpak Kansrijke Start Fryslân.

Bij het opstellen van dit voorstel zijn ambtenaren van de gemeenten betrokken, zij hebben op diverse momenten input en feedback geleverd.

Beoogd effect

Zo groot mogelijk effect, op een zo efficiënt mogelijke manier invulling geven aan het Landelijke actieprogramma Kansrijke Start waarbij lokale coalities van gemeenten ondersteund worden en er optimaal geprofiteerd wordt van provinciale en regionale samenwerking en afstemming.

Argumenten

- 1.1. Binnen een Friese samenwerking in de vorm van een coalitie 'Kansrijke Start' kunnen - naast de nodige lokale inspanningen op gemeentelijk niveau - de uitdagingen van 'Kansrijke Start' die bovengemeentelijke aanpak vragen, vorm krijgen.
- 1.2 Alle Friese GIDS-gemeenten nemen deel aan het landelijke programma Kansrijke Start. Daarvoor worden op gemeentelijk niveau gemeentelijke, lokale coalities gevormd. Een aantal noodzakelijke samenwerkingspartners werken niet (enkel) op gemeentelijk niveau en missen capaciteit om in alle gemeentelijke, lokale coalities aan te sluiten. Voorbeelden hiervan zijn kraamzorgorganisaties, ziekenhuizen, Veilig Thuis, REIK en FIER.
- 1.3 De Friese coalitie kan zorgdragen voor optimale uitwisselingen en kennisdeling. Er zijn in Friesland al verschillende ontwikkelingen gaande, maar momenteel wordt er onvoldoende van elkaar geprofiteerd. 'Het wiel' wordt op meerdere plekken opnieuw 'uitgevonden'.
- 1.4 Door interventies of werkwijzen gezamenlijk voor alle Friese gemeenten beschikbaar te stellen en dit te organiseren in een Friese samenwerking kan er efficiëntie en effectiviteit vergroot worden.
- 2.1 Er zijn al veel ontwikkelingen op het vlak van Kansrijke Start en gemeenten hebben hier reeds aandacht voor. Het ontbreekt echter aan overzicht van ontwikkelingen en verschillende ontwikkelingen ontstaan naast elkaar. Het is een uitdaging deze ontwikkelingen bij elkaar te brengen en verbinding te creëren. Door dit via de GGD Fryslân te laten verlopen, profiteren alle Friese gemeenten van overzicht en verbinding via een regisseursfunctie door de GGD. Hiermee ontstaan een duidelijk provinciaal aanspreekpunt en initiatiefnemer, die partijen en ontwikkelingen bij elkaar kan brengen. De rol van de GGD in het voortraject, waarin de Friese gemeenten bij elkaar zijn gebracht, over de onderwerpen 'Kansrijke Start' en 'Nu niet zwanger' werden gewaardeerd. Bij deze bijeenkomsten werd aangegeven dat gemeenten dit zouden willen vervolgen.
- 3.1 In de vooroverleggen hebben de Friese gemeenten aangegeven het programma 'Nu Niet Zwanger' een waardevolle interventie te vinden en de wens te hebben dit in Friesland te implementeren.
- 3.2 In andere regio's in Nederland blijkt het programma 'Nu Niet Zwanger' een succesvol programma.
- 3.3 Het programma Nu Niet Zwanger is de belangrijkste pijler en (mogelijk enige beschikbare) effectieve interventie in actielijn 1 van Kansrijke Start. Elke onbedoelde zwangerschap bij een zeer kwetsbaar gezin die voorkomen kan worden, bespaart veel leed, maar ook zorg en daarmee kosten in met name zware dure jeugdzorg zoals bijvoorbeeld uit-huis-plaatsing (€ 40.000,- per kind), een onder-toezicht-stelling met inzet van een voogd (€25.000 per kind) en begeleidingstraject van multiprobleem-gezin (€ 104.000 per jaar¹).
- 3.4. Implementeren van het programma 'Nu Niet Zwanger' is binnen Friesland alleen haalbaar bij deelname van meerdere grotere gemeenten en is het meest efficiënt en effectief op provinciaal niveau.
- 4.1 GIDS-gemeenten die zich aanmelden voor het landelijke actieprogramma Kansrijke Start ontvangen

¹ [Maatschappelijke Prijslijst](#) van [Effectencalculator](#)

via de GIDS-financiën extra gelden.

4.2. Hoewel een deel van de aanpak uit de basisbegroting kan worden gefinancierd omdat activiteiten overlappen met werkzaamheden die nu al door de diverse afdelingen van de GGD worden uitgevoerd, vragen de inzet van een regisseur, opzet van een coalitie en het uitvoeren van het programma Nu Niet Zwanger extra inzet en extra middelen.

4.3. De GGD kijkt af van het advies van GGD GHOR Nederland dat landelijk ondersteuning biedt aan GGD's bij implementatie van 'Nu Niet Zwanger'. GGD GHOR Nederland adviseert een hogere inzet, met meer middelen voor implementatie. Door de implementatie van het programma in context van de Friese samenwerking Kansrijke Start te brengen kan GGD Fryslân met minder middelen dan het landelijke advies starten. Daarnaast ziet de GGD mogelijkheden een deel van de activiteiten Kansrijke Start en Nu Niet Zwanger onder te brengen in reeds bestaande activiteiten. Zo kan de regisseur Kansrijke Start ondersteund worden door teams Beleid en Advies van de GGD. En kan een deel van uitvoering van het programma Nu Niet Zwanger worden uitgevoerd door de reeds bestaande activiteiten van het team Soa/SENSE van de GGD.

5.1 Afstemming tussen gemeenten, maar ook andere programma's en ontwikkelingen vraagt om een samenwerkingsstructuur die zich daartoe verhoudt. Gemeenten hebben aangegeven geen behoefte te hebben aan een losstaand 'platform' Kansrijke Start met een eigen projectstructuur en planning (losstaand van Platform Nuchtere Fries en Platform Nuchter over Gewicht). Echter is er wel behoefte om de Friese samenwerking binnen de Friese coalitie vorm te geven en gezamenlijke afspraken of zelfs gezamenlijk interventies te organiseren. Om hier invulling aan te geven, wordt er een procesvoorstel 'Kansrijke Start' opgesteld waarin verder wordt uitgewerkt op welke manier de Friese samenwerking werkt aan:

- Afstemming, uitwisseling en kennisdeling tussen gemeenten, in samenhang met het Friese Preventie Aanpak;
- Implementatie van het programma Nu Niet Zwanger;
- Mogelijk gezamenlijk uitvoeren van plannen als dit het effect en efficiëntie vergroot;
- Mogelijk gezamenlijk uitwerken en beschikbaar stellen van bepaalde interventies (bijvoorbeeld implementatie van Zorgpad Vroegsignalering in de hele provincie, VoorZorg, CenteringPregnancy en CenteringParenting of Moeders Informeren Moeders);
- Samenwerking en afstemming met De Friesland Zorgverzekeraar intensiveren en verbeteren;
- Samenwerking en afstemming met sociaal domein Fryslân rondom de programma's 'Foar Fryske Bern' en 'Geweld hoort nergens thuis';
- Monitoring van de voortgang van Kansrijke Start binnen gemeenten en provinciaal.

Kanttekeningen/risico's

1.1 Een groot deel van het landelijke actieprogramma vraagt om gemeentelijke invulling; het vormen van lokale (gemeentelijke) coalities. Het landelijke actieprogramma geeft ook de suggestie van regionale coalities, maar geeft daar weinig handvatten voor. De analyse van de GGD is dat het programma naast een gemeentelijke aanpak en de landelijke aanpak 'Kansrijke Start', samenwerking, afstemming en integraliteit op Fries niveau vraagt. Dit werd tijdens de voorbereidende bijeenkomsten door de Friese gemeenten herkend.

1.2 Een Friese coalitie 'Kansrijke Start' vraagt om afstemming en samenwerking en daarbij behorend overleg. Verschillende gemeenten geven dat er al op verschillende vlakken, met de GGD op programmaniveau (Nuchtere Fries, Nuchter over gewicht, Rookvrije Generatie) overlegd wordt en dat daarin een grens wordt bereikt. Het voorkomen van veel verschillende overleggen, met verschillende programma's maar steeds met dezelfde deelnemers vraagt daarom aandacht. Dit is voor de organisatievorm van de Friese coalitie 'Kansrijke Start' een groot aandachtspunt. Het is dan ook de intentie met het programma Kansrijke start aansluiting te vinden bij de 'Friese Preventie Aanpak'.

3.1 Het programma 'Nu Niet Zwanger' is in opbouw een relatief kostbaar programma. Het vraagt om een samenwerking en werkwijze die nog niet kan terugvallen op reeds bestaande structuren. Echter is de kostenbesparing en gezondheidswinst van het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen, door eigen keuze van de zeer kwetsbaren, op termijn groot.

Financiële consequenties

Het vormen van een Friese coalitie 'Kansrijke Start' en implementatie van het programma 'Nu Niet Zwanger' vraagt om een investering van € **80.254,81 per jaar in 2020 en 2021** en totaal € 160.509,61.

De totale kosten voor de vorming van de Friese coalitie en aanpak en implementatie van het programma 'Nu Niet Zwanger' zijn begroot op € 348.964,00. Een deel van de kosten worden bekostigd vanuit de begroting van de GGD, omdat dit bestaande en begrootte activiteiten betreft. Daarnaast kan de GGD in kader van het programma van 'Nu Niet Zwanger' gebruik maken landelijke impuls gelden. In totaal draagt de GGD € 188.454,39 bij vanuit de begroting aangevuld met de impuls gelden, aan de coalitie Kansrijke Start en de implementatie van het programma 'Nu Niet Zwanger'.

De rol van en daarmee kosten voor de projectleider van 'Nu Niet Zwanger' komen na 2021 te vervallen. De kosten voor uitvoering van het programma 'Nu Niet Zwanger' worden na 2021 structureel en evaluatie zal uitwijzen wat de structurele kosten voor de uitvoering zijn. De rol van de regisseur Kansrijke Start en vervolg van de coalitie zijn afhankelijk van evaluatie, landelijke ontwikkelingen en behoefte van gemeenten.

Verdeling per gemeente:

Overzicht bijdragen per gemeente per jaar 2020 en 2021

Gemeente	Inwoners 2019	%	Verdeling Friese coalitie (€)	Verdeling programma Nu Niet Zwanger (€)	Totaal verdeling bijdrage (€)
Achtkarspelen	27.893	4,31%	900,22	2.560,35	3.460,56
Ameland	3.633	0,56%	117,25	333,48	450,73
Dantumadiel	18.942	2,93%	611,33	1.738,72	2.350,05
De Fryske Marren	51.585	7,97%	1.664,85	4.735,07	6.399,92
Harlingen	15.860	2,45%	511,86	1.455,82	1.967,68
Heerenveen	50.203	7,76%	1.620,25	4.608,22	6.228,46
Leeuwarden	122.186	18,89%	3.943,41	11.215,64	15.159,05
Noardeast-Fryslân	45.508	7,04%	1.468,72	4.177,26	5.645,98
Ooststellingwerf	25.540	3,95%	824,28	2.344,36	3.168,64
Opsterland	29.718	4,59%	959,12	2.727,87	3.686,98

Schiermonnikoog	941	0,15%	30,37	86,38	116,75
Smallingerland	55.695	8,61%	1.797,50	5.112,34	6.909,83
Súdwest-Fryslân	89.584	13,85%	2.891,22	8.223,03	11.114,25
Terschelling	4.859	0,75%	156,82	446,02	602,83
Tytsjerksteradiel	31.963	4,94%	1.031,57	2.933,94	3.965,51
Vlieland	1.085	0,17%	35,02	99,59	134,61
Waadhoeke	46.072	7,12%	1.486,91	4.228,99	5.715,90
Weststellingwerf	25.608	3,96%	826,47	2.350,60	3.177,07
Totaal	646.874	100,00%	20.877,16	59.377,65	80.254,81

Vervolgaanpak/uitvoering

Per 1 januari 2020 wordt, in overleg met gemeenten, gewerkt aan het opbouwen van een Friese Coalitie. Daarnaast start per 1 januari de implementatie van het project 'Nu Niet Zwanger'.

Communicatie

In 2020 en 2021 wordt het bestuur geïnformeerd over de voortgang. Eenmaal doormiddel van een infografic en eenmaal door een presentatie en tussenrapportage. In 2021 wordt onder andere met behulp van de GGD-monitoregegevens en landelijke indicatoren de stand van zaken gerapporteerd een voorstel voor borging na 2021 gepresenteerd. Gemeenteambtenaren worden bij de uitvoering betrokken waardoor terugkoppeling direct is geborgd.

Besluit:

- niet vastgesteld
- ongewijzigd vastgesteld
- gewijzigd vastgesteld als volgt:

**Paraaf
secretaris:**

Kopie naar auteur